

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Vår ref.
19/02712-6

Deres ref.
19/2551

Dato
16.09.2019

Svar fra NMBU om høring NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling - Livslang læring for omstilling og konkurranseevne

Innledning

NMBU takker for invitasjonen til å komme med innspill til de tiltakene som foreslås i NOU 2019:12. Utvalget har gjort et grundig arbeid og belyst viktige sammenhenger på et område med stor kompleksitet.

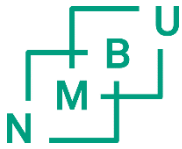
Livslang læring er uomtvistelig et tema av stor betydning i dagens situasjon, så vel for enkeltpersoner og den enkelte utdanningsinstitusjon, som for samfunnet i sin helhet. Vi står overfor store og raske endringer i kompetansebehovet og vi aner lite om hvilken vei utviklingen går. Kontinuerlig læring vil være helt nødvendig for å møte de samfunns- og miljømessige utfordringer vi står overfor.

NMBU har et eget satsingsområde i vår nye strategi som omhandler livslang læring: «Læring hele livet». Vi har høye ambisjoner for vårt arbeid med å lage en fremtidsrettet utdanning og ønsker mer dialog og debatt rundt muligheter og utfordringer, både innenfor og utenfor sektoren. Utvalgets utredning må gis en sentral plass i diskusjonen.

NMBU har valgt å besvare 13 av de totalt 24 spørsmålene. Vi har videre gruppert svarene under tre hovedoverskrifter. Det refereres til hvilke spørsmål som blir kommentert under hver av disse overskriftene.

Finansieringen av UH-sektoren (spørsmål 10, 11, 20, 21 og 22)

NMBU ønsker innledningsvis å peke på at all utvikling av utdannings- og opplæringstilbud skjer i en faglig kontekst og tett knyttet til forskningen. Tilbud for personer som er i arbeid må nødvendigvis utvikles i et tett samarbeid mellom fagmiljøene og arbeids- og næringslivet. NMBU mener at det er i dette samarbeidet at spirene til all utvikling ligger når det kommer til læring for hele livet.

Institusjonene har i stor grad mekanismene for dette samarbeidet, men det må styrkes og utvikles. Dette handler om å sette høye ambisjoner, og om intern prioritering og styring gjennom hele organisasjonen i tråd med disse ambisjonene. Institusjonell og faglig særart er viktige stikkord.

NMBU mener at vi med bakgrunn i ovenstående i størst mulig grad bør unngå tiltak som begrenser institusjonenes handlingsrom, økonomisk og organisatorisk. Det er en tendens i de foreslåtte tiltakene til å ønske å styre gjennom belønningsordninger (uttelling i finansieringssystemet) eller konkurranseutsetting (opprettelse av programmer), hvor også ressursene til dels blir foreslått tatt fra basisbevillingen. Dette er vi kritiske til.

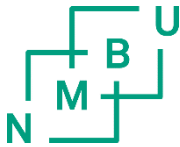
Vi ønsker å bli stilt høye krav til og utfordres langt mer enn i dag på oppdraget om å utvikle livslang læring, men mener at vi bør gis størst mulig frihet til selv å løse oppgaven med utgangspunkt i vår faglighet og det samfunnsoppdraget vi har; utdanning – forskning – innovasjon.

Videre er vi kritiske til tiltak som bidrar til å gjøre finansieringssystemet mer komplisert – og dermed mer uforutsigbart – enn det er i dag. Dette gjelder i særlig grad tiltakene 20 og 22. Vi stiller også spørsmålsteget ved om aldersgrenser/aldersmarkører i systemet er veien å gå for å oppnå økt frihet til å tilpasse læringen til livsløpet. En fjerning av den indikatoren som tar for seg kandidatproduksjonen hadde vært mer i tråd med en satsing på større fleksibilitet, åpning og læring hele livet.

I tilfelle endringer i finansieringssystemet, vil dette kreve et betydelig arbeid med indikatorutvikling på området for livslang læring/fleksibilitet, noe som måtte skje i tett samarbeid mellom sektoren og myndighetene.

Tiltak 10 omhandler rammene for opprettelse av mindre emner. Tanken om å bedre rammene for emneutvikling, store så vel som små emner, er god idet det er ressurskrevende å utvikle utdanning av høy kvalitet. Vi er imidlertid kritiske til å skape insentiver for å lage mindre emner, både med tanke på ressursutnyttelsen i sektoren og for kvaliteten i emnene. Beslutninger rundt emnenes innhold og omfang bør ha forankring i en faglig vurdering, ikke i modellen for finansiering. NMBU har per i dag en emnestruktur med en stor andel emner som er mindre enn 7,5 studiepoeng og ser ikke at et slikt tiltak ville ha stor effekt.

Videre berører flere av utvalgets forslag et til nå bærende prinsipp i sektoren, nemlig gratis-prinsippet. NMBU kan se at det er både hensiktsmessig og nødvendig å vurdere skjæringspunktene opp mot egenbetalingsforskriften, men mener at det skal være svært gode grunner til for å rokke ved dagens ordning med at høyere utdanning skal være gratis. Innføring av mer av betalingsstudier er et tiltak med mange potensielle sideeffekter i økt markedstilpasning og forretningsdrift. NMBU hadde heller sett en vurdering av effektene av kombinasjonen av et tydeligere oppdrag til sektoren, hvor det følger en økning i rammen på den ene siden og økte muligheter til å finansiere deltakelsen for bedriftene og for den enkelte deltaker på den andre siden.

Tilgang til høyere utdanning (spørsmål 14, 15 og 24)

NMBU gir sin fulle støtte til tiltak som handler om å åpne opp tilgangen til utdanning og fjerne barrierer og hindringer for den enkelte. Vi viser her til tiltakene 14, 15 og 24. Dette er tiltak som bidrar til å åpne UH-sektoren for flere og gi den enkelte flere muligheter. Videre gir større mangfold i studentmassen store gevinster for undervisningen.

Vi ser for vår egen del ikke en risiko ved at opptakskravene settes høyere. Vi mener videre at alle studenter som er tatt opp, bør gis en rett til å bli vurdert og dermed kunne dokumentere sin kompetanse. Når det gjelder realkompetansevurdering ser vi fordelene i å få utviklet et (digitalt) system som forenkler både søkers og mottakers arbeid med å håndtere dokumentasjon og prosess rundt vurderingen.

Økonomisk støtte til deltakelse i opplæring (spørsmål 2, 3 og 16)

NMBU gir sin støtte til de tiltakene som er foreslått om økonomisk støtte til deltakelse i opplæring. Å bedre rammene rundt studiestøtten er å gi flere mulighet til å utvikle sin kompetanse. Vi mener også at det er en god idé å prøve ut en ordning med tilskudd til studieavgift/livsopphold under utdanning og opplæring.

Vi ønsker å kommentere bruken av aldergrenser. Som nevnt ovenfor så stiller vi spørsmål til om aldersgrenser/aldersmarkører i systemet er hensiktsmessig når målet er økt frihet/fleksibilitet til å tilpasse læringen til livsløpet. Vi mener at dette blir for tilfeldig og at livssituasjon bør ligge til grunn for vurderingen av behov for støtte og videre at oppmerksomheten bør rettes mot å øke studiestøtten generelt.

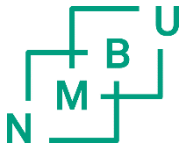
Vi tilføyer også i denne sammenhengen at studiestøtten bør bygge best mulig opp under læringsprosessen. Det skal være mulig for heltidsstudenten å studere på heltid.

Programmer for økt tilbud og etterspørsel (spørsmål 5 og 12)

Det er i mange sammenhenger positivt med ordninger hvor man kan søke om tilskudd til å utvikle et tiltak. Det inviterer til nytenking, samtidig som man setter en kvalitetsstandard gjennom søknadskriterier og tildeling. NMBU er imidlertid, som allerede nevnt, kritisk til å ta midler fra rammen til UH-sektoren for å opprette en konkurransebasert ordning. Dels minsker det økonomiske handlingsrommet for institusjonene, og dels vil utvikling i sektorer/innen fagområder, hvor behovene er lett å definere og hvor det er størst betalingsvillighet, kunne favoriseres.

Søknadsordninger kan dessuten være tids- og ressurskrevende og medføre nye byråkratiske hindringer for utvikling. NMBU mener at det er viktig å gi institusjonene best mulig rammer for å utvikle tilbud i direkte samarbeid med arbeids- og næringsliv, gjerne i det små.

Det er videre viktig ikke å lage for mange like ordninger. Diku har per i dag tilskuddsordninger som ligner en del på det foreslåtte tiltak 12.

NMBU ønsker i tillegg å peke på at det ligger mange forslag til tiltak i utredningen, også utover dem som blir kommentert her, som innebærer å fjerne hindringer og åpne muligheter, både for den enkelte, for arbeidsgiver og for institusjonene. Utvalget viser selv til at området er komplekst og at det er vanskelig å vurdere tiltakene opp mot hverandre. NMBU foreslår her å vurdere rekkefølgen på tiltakene, slik at større tiltak som handler om å få strukturer på plass prioriteres først, og at tilførsel av midler gjennom tilskuddsordninger av den størrelsen som foreslås, kommer etter dette.

Avsluttende kommentar

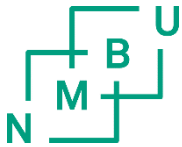
NMBU støtter utvalget i at det er viktig å se helheten i læringen gjennom livsløpet og på tvers av institusjonene. Det er behov for å tenke nytt rundt utdanningsløp og strukturene rundt – større åpenhet og fleksibilitet er den eneste veien å gå.

Vi støtter i denne sammenhengen utvalget i deres drøfting av begrepet etter- og videreutdanning. Etter- og videreutdanningsbegrepet reflekterer gårdagens syn på læring som noe som foregår i bestemte løp, i en bestemt rekkefølge og gjennom bestemte faser i livsløpet. UH-sektoren må ta dette skiftet inn over seg for å kunne levere på fremtidens læringsbehov.

Utvalget foreslår en rekke tiltak som omhandler UH-sektoren. Forslagene reiser viktige spørsmål rundt insentiver for utvikling og barrierer for deltakelse. Dette er spørsmål som må tas videre, både internt i sektoren og mellom sektoren og departementet, i arbeidet med å følge opp forslagene. NMBU ser frem til å bidra med innspill.

Vi ønsker avslutningsvis å bruke anledningen til å spille inn noen konkrete forslag til spørsmål som vi anbefaler tas opp for videre vurdering i arbeidet med oppfølgingen av utredningen:

- Hvilke implikasjoner har dagens struktur i UH-sektoren med bachelor og master gitt over et bestemt antall år, for åpenhet og fleksibilitet i læringen?
- Hva setter ordningen med en begrenset studierett-periode av begrensninger for å gå inn og ut av utdanning gjennom et helt (arbeids)liv?
- Innen akademia kan vitenskapelige ansatte søke om forsknings- og utdanningstermin i et bestemt tidsrom for å gi rom for forskning/utvikling av undervisningen. Er dette en ordning som kunne vurderes i andre sektorer, for å åpne for kompetanseutvikling?
- Regler rundt ansettelse og betaling til ansatte kan skape utfordringer når det gjelder kortere opplæringstilbud med uforutsigbarhet i varighet over tid. Det vises til at undervisere mange ganger leies inn fra andre institusjoner til å gjennomføre undervisning for å komme rundt disse utfordringene. Utveksling av kompetanse mellom institusjonene er selvsagt ikke et problem i seg selv, men hindringene i regelverket er problematisk når det kommer til oppbygging av tilbud utenom den ordinære studieprogrammene.

Vennlig hilsen

Sjur Baardsen
Rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.